

İHSANIYE KÖYÜ İNCELEMESİ

CAVİT ORHAN TÜTENGİL

Monografimiz, 1949 - 1950 ders yılında Aksu Köy Enstitüsü 5/A sınıfı öğrencilerinden bir grupla komşumuz İhsaniye köyünde yapmış olduğumuz çalışmayı ortaya koymaktadır. Köy 14 bölüm halinde, yerinde yapılan gözlemlerden sonra birlikte hazırladığımız plân gereğince incelenmiştir. Köyün incelenmesi yanında, köyü incelemenin yolu hakkında fikir vermek gibi pedagojik bir gaye de müşterek çalışmanın amacını teşkil etmekte idi.

Köy konusu üzerinde çalışmayı zevk bilen, sınıf dışı sosyoloji çalışmalarına istekle katılan öğrencilerimi (şimdi Anadolunun dört bir yanında köy öğretmeni olarak vazife görüyorlar) sevgiyle anmak isterim. Bizi *memleketi tanımak*'a götürecek olan bu yol, köy öğretmeni olarak onlara düşmekte olan yeni bir ödevi de ortaya koymaktadır. Öğretmenlik yapmakta oldukları yurt parçalarını çeşitli yönlerden inceleyen çalışmalarını onlardan haklı olarak bekleyeceğiz.

I — İhsaniye köyü, tarihçe ve yerleşme :

İhsaniye köyü, küçük bir üçgen teşkil eden 3 dağınık köyün birleşmesinden meydana gelmektedir. (Ağalar, Edişler, İhsaniye) Aynı isim bir yandan üç köyden ibaret muhtarlığı, öte yandan köyü meydana getiren mahallelerden birini ifade etmiş oluyor. Çalışmalarımızın ağırlık merkezini muhtarlık değil, "İhsaniye" teşkil etmektedir.

Tamamen yerli halkın oturmakta olduğu Ağalar ve Edişlere mukabil, İhsaniye'de göçmen halk bulunmaktadır. İhsaniye'ye nazaran daha eski olan öteki mahallelerin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmiyor. Ağalar'da 1840 tarihinde yapılmış olan bir cami bulunmaktadır. Köyün bu tapımdan daha yaşlı olduğu muhakkaktır.

İhsaniye'nin meydana gelişi Girit meselesiyle ilgilidir. Bir isyanı bahane ederek Yunanlıların Giride asker çıkarmasından sonra (1897) başlayan Girit meselesi Balkan Savaşı sonunda (1913) adanın Yunanistan'a katılması suretiyle sona ermiştir. Adada bulunan Türkler Türkiye'ye göç etmeğe

başlayınca, iklim şartları da gözönünde tutularak, Akdeniz bölgesine yerleştirilmişlerdir. Bu arada, 66 aile, daha önce devlet tarafından İhsaniye adını alacak olan yerde yaptırılmış olan 66 çatısız eve, kur'a çekilerek, yerleştirilmişlerdir. Her aile, kendisine verilen evin çatısını tamamlamış, ailece verilen 37 şer dönümlük toprak üzerinde çalışarak geçimini temine başlamıştır. Devlet, evleri ve tarlaları yerleşen göçmenlere ihsan ettiği için köye İ h s a n i y e adı verilmiştir.

Antalya ili içinde bulunan İhsaniye, Antalya-Serik şosesi üzerindeki Karanlık sokak (öteki adı Aksu bucağı) adlı yerin Kuzey Batısında, takriben şoseseden 18 Kl. mesafede bulunmaktadır. Köye giden yolun bir kısmı Perge harabelerine giden yolla müşterek olduğundan araba ve otomobillerin geçişine (pek yağmurlu günler hariç) elverişlidir.

Köye yerleştirilen ailelerden bir kısmı kendilerini iklime uyduramamış, kalabalık ve fakir aileler geçimlerini temin edemiyerek kendilerine verilen araziyi satmış, bir kısmı Serik kazasının Ahmediye köyüne, bir kısmı da Aydın'a ve İzmir'e gitmişlerdir.

Yerli köylülerle göçmenler arasında başta arazi meselesinden olmak üzere çıkan anlaşmazlıklar sebebiyle, yukarda adını söylediğimiz mahalleler İhsaniye köyüne katılmışlardır. İhsaniye'nin yakın komşuları Fettahlı, Murtuna, Mâcun ve Alaylı'dır.

İhsaniye, hâkim iki tepenin Güney-Doğu'ya bakan yamaçları üzerindedir. Köye ait olan topraklar evlerin bitişiğindeki etekten başlayarak Doğu'da, Aksu nehrinin kıyılarına kadar uzanır.

II — Aile :

Köy topluluğu içinde aile, başlı başına bir değer taşımaktadır. Bir oğulun baba evindeki değeri ile aile yuvası kurduğu zaman değeri birbirinden farklıdır. Aile kuran fert köy topluluğunun saygı ve sempatisini kazanmaktadır. Aileler arası münasebetlerde zenginlik hali ayrılık yaratmamakta, bütün aileler iyi geçimi ve yardımlaşmayı gaye bilmektedirler.

Aile, genel olarak, karı-koca ve çocuklardan meydana gelmektedir. Nâdir olarak bunlara baba, anne ve dul kardeşlerin de katıldığı görülmektedir. Aynı baba evinde oturan evli iki oğul (Edişlerde), evli oğullarıyla birlikte oturan iki aile, büyük anne ile birlikte kalan bir aile gibi.

Ailede sınırları iyice çizilmemiş bir iş bölümü bulunmakla beraber birlikte çalışmak esası hâkimdir. Kadınlar daha ziyade evin iç işleriyle uğraşırlar. Sabahleyin erkenden uyanan kadın ateşi yakar. Ekmek yoksa hemen un eler, hamuru yoğurur, ekmek pişirir. Ekmek pişince sacı ocaktan indirir, sabah

kahvaltısı ne pişirilecekse ocağa vurur. Artık çocuklarını ve kocasını uyandırabilir. Uykudan kalkanlar temizliklerini yaparken kadın sofrayı hazırlamıştır. Hep birlikte sofraya toplanarak kahvaltıyı yaparlar. Babanın emri üzerine herkes işine yollanır. Ana yatakları toplayıp bir düzene koyduktan sonra bulaşığı yıkar, evin içini süpürür, öğle yemeği için (evde münasip ne varsa) ateşe yemek vurduktan sonra yama bohçasını önüne alır. Çamaşırların söküük yerlerini diker, eskilerini onarır. Öğle vakti, işe gidenler yemeğe gelirler. Yemekten sonra herkes işine dağılır. Kadın evi düzenledikten sonra eline örgüsünü alarak komşuya gider.

İhsaniye'de, kadınlar oduna, çifte, harmana gitmezler. Yalnız orak zamanında birlikte çalışılır. Harman zamanı kadınlar erkeklerin yemeklerini hazırlayarak götürürler. Harmanda çalışanlar yemeklerini yiyip dinleninceye kadar döveni sürerler, kabı kacağı toplayıp eve dönerler.

Kadınların pazara gitmesi âdet değildir. Şehirde hısım akrabaları olanlar onların yanına gezmeğe giderler.

Evin dümeni erkeğin elindedir. Bütün işlerin intizamlı bir şekilde yürütmesine erkek nezaret eder. Evde yetişkin oğlu olmayan erkekler odunu getirir, çifti kendisi sürer, pazara kendisi gider. Çocuklar da, yaşlarına göre, aileye yardım ederler.

Yetişkin erkek çocuklar, babanın yapmakta olduğu bütün işleri üzerine almış sayılır. Fakat emir yine babadan gelir. Küçük yaştaki çocuklar ana ve babanın el ulağı olarak çalışırlar.

Yetişkin kızlar ananın yardımcısı olmakla beraber çehiz işleriyle uğraşırlar. Ananın eli boş olmadığı zamanlar ekmek, yemek pişirme işlerini yaparlar. Evin içini dışını süpürüp sırasına göre hayvanları sular ve yemlerler. Yama ve dikiş işlerinde anaya yardım ederler. Oduna, çifte ve harmana gitmezlerse de ekin biçmeğe giderler. Çünkü ekinlerin ermesi aralıksızdır. Biçme işi gecikecek olursa hem biçmesi güçleşir, hem de yağmur yağarsa ürün zarar görür. Biçme işi gecikirse hayvan zararları da çoğalır. Bu sebeple orak işine bütün aile fertleri katılır. Ekin biçemiyen çocuklar deste toplar, hayvanları sulama işini, otlı yerlere değiştirilme işini yaparlar.

İhsaniye'de poligami yoktur. Evlenme Medeni Kanuna göre yapılır. (İmam nikâhı da vardır). Ağalarda iki evli bir aile görülür. İkinci evlenmeye sebep ilk kadından çocuk olmayışıdır.

Ailelerin büyük çoğunluğunda çocuk görülür. Evliliği takip eden zaman çocuk sayısında büyük bir faktör olmakla beraber, genel hatlarıyla bir fikir vermek için, çocuklu ailelerdeki çocuk sayısı ile kız-erkek sayısı bir listede veriyoruz.

Aile	Çocuk sayısı	Kız	Erkek	
1	9	6	3	Görülüyor ki çocuklu (50) aile-
2	2	-	2	de (67) si kız, (94) ü erkek olmak
3	4	2	2	üzere (161) çocuk bulunmaktadır.
4	5	2	3	
5	3	3	-	Köyde çocuğu olmayan aile sayı-
6	3	-	3	sı (13) tür. Bunlardan ikisi, yalnız ba-
7	3	1	2	şına evde oturan koca kandırlar. Geri-
8	3	2	1	ye kalan (11) ailenin çoğunluğunu ye-
9	1	-	1	ni evlilik sebebiyle henüz çocuğu ol-
10	1	1	-	mamışlarla, uzun yıllardan beri çocuğu
11	2	1	1	olmamış olanlar teşkil etmektedir.
12	7	3	4	
13	2	2	-	Ailede akrabalık ana ve baba ta-
14	7	4	3	rafından gelmektedir. Akrabalık mü-
15	3	2	1	nasebetini belirten tâbirlerde bir deği-
16	6	2	4	şiklik yoktur.
17	6	4	2	
18	1	-	1	
19	4	2	2	III — Evlenme - boşanma :
20	3	-	3	
21	2	1	1	İhsaniye köyünde evlenmesi hoş
22	2	-	2	görülmeyenler şöylece sıralanabilir :
23	2	-	2	
24	2	1	1	a) Kendi mezhebinden olmayanlarla
25	2	1	1	kızlarının yahut oğullarının evlenmesi.
26	3	2	1	Ana-babanın rızası hilâfına meydana
27	3	1	2	gelecek bu cinsten evlenme (kaçma)
28	5	2	2	kızın babasının, varsa erkek kardeşinin
29	1	-	1	elinin kana bulanması ile sona erer.
30	3	1	2	Köyde yaşamakta olan umumî efkâr
31	4	-	4	âdeti böyle bir cinsiyeti arzu etmekte-
32	1	1	-	dir. Aksi halde ailenin şerefi tehlikeye
33	1	-	1	düşmüş sayılır.
34	2	-	2	
35	1	1	-	b) Köye başka yerden gelip yerleşen-
36	8	4	4	lerle.
37	5	1	4	
38	3	1	2	c) Hastalıklı olanlarla.

39	5	1	4	Evlenme sırasında göz önünde tu-
40	1	1	-	tulan vasıflar şunlardır :
41	2	1	1	
42	1	-	1	1) Ailenin sülâle temizliği (soyu sopu)
43	2	1	1	
44	4	2	2	Ailenin iyi bir geçmişe sahip ol-
45	6	1	5	ması lâzımdır. Evlenecek kız daha ön-
46	1	1	-	ce başka bir erkekle düşüp kalkmışsa
47	8	1	7	ahlâksız sayılır. Kadın leke götürmez,
48	1	-	1	derler.
49	2	2	-	
50	3	2	1	2) Ailenin huyu, ahlâkı
<hr/>				
	161	67	94	

Sülâle temizliği yanında iyi huyluluk da aranır. Bilhassa kadınlarda hay-siyet kırıcı hallerin bulunmaması gözetilir.

3) Ailenin iktisadî durumu :

Taraflar zengin olma hali üzerinde de dururlar. Parası çok olanın evlen-mesi de kolay olur.

4) Ailenin konu-komşu ile geçimi :

5) Evlenecek olanın yaşı :

13 yaşına gelmiş olan kızlarını evlendirirler. Yaşı yirmiye bulduğu halde bir kızın evde durması anormal telâkki edilir. Erkeğin evlenme yaşı diye bir mesele yoktur.

Ergenlik çağı ile birlikte evlendirme arzuları başlar. Ana-baba işlerini gör-dürtecek yardımcı bulmak için oğullarını evlendirmede acele ederler.

Köyde erkeklerin evlenmesi çoklukla askere gidilmeden önce olur. Yar-dımcı bulma düşüncesi yanında şu kanaatin de bu davranışta yeri var. Ana-ba-ba şöyle düşünür :

“Askere gitmezden oğlumuzu evlendirecek olursak bir çocuğu bari olur; belki oğlumuz askerde ölür kalır.”

Askere gidenlerin çoğunun bir kaç çocuğu vardır. Askerliğini yaptıktan sonra evlenenler pek azdır.

Evlenme kız isteme, nişan, düğün safhalarından geçer.

Mevsimlerle evlenme arasında şöyle bir münasebet vardır. Evlenmelerin çoğu kış aylarına rastlar. Çünkü bu aylarda köylü serbesttir, ne ekim, ne de hasat vardır.

Normal evlenmeler yanında kız kaçırma olayları da görülür. Kız kaçır-malar iki bölümde incelenebilir :

- 1) Gönüllü kaçırma
- 2) Zorla kaçırma

Gönüllü kaçırma şu şekilde olur. Kız ile oğlan birbirlerini severler. Kız tarafı evliliğe rıza göstermezse oğlan kendi ana ve babasının gönlünü yapar, gizlice kızı kaçıır. Kızı ya kendi evine getirir, yahut alıp dağa gider. Bir kaç hafta dağda kaldıktan sonra köye dönülür. Zamanla taraflar barışır ve an-laşırlar.

Zorla kız kaçırmada oğlan sevdiği kızı alamaz. Çünkü kızın ve ana-ba-basının gönlü yoktur. Bunun üzerine yakın arkadaşları ile sözleşerek çok defa su yolunda, tarlada hattâ kızın evini basmak suretiyle kızı zorla alıp kaçırr-lar, dağlara çıkarlar. Kızın gönlünü oğlana yapıncaya kadar dağdan inmez-ler. Bir taraftan dâva açılır, Jandarmalar takibe çıkar. Kız kaçırmanın bu çe-şidi köyde de görülmekle beraber daha çok yürüklerde rastlanır.

Kız kaçırmanın başlıca sebeplerinden biri evlenmenin malî külfetidir. Faz-la para sarfedemeyenler, istenilen başlığı temin edemeyenler kaçırma işine başvururlar.

Kanun dışı evlenmeler arasında sayılacak olan imam nikâhı ile evli olanlar %20'yi bulur. Durumu gizlemiş olmaları muhtemel olanlarla bu nisbetin daha da yüksek olması mümkündür. Dört çocuklu erkeklerden biri evlenme muame-lesini henüz yaptırmamış olduğu için çocukları nüfusta kayıtlı değildi. Kendi-sine o günlerde gazetelerde çıkan bir haber hatırlatılarak cezasız olarak mua-meleyi yapmanın mümkün olduğu hatırlatılınca adam şöyle demiştir : “Nüfus memuruna gittim. Bugün işim var, yarın gel dedi. Sonunda da bu işin yapıl-ması elli liraya bakar dedi. Ben de parasızlıktan hâsılatın kalkması zamanına bıraktım.”

Memnurluk veren bir taraf yeni evlenmelerin Medenî Kanun gereğince yapılmakta olmasındır.

Köyde boşanma imam nikâhından doğmaktadır. Tek bir söz boşanmayı doğurmakta, taraflar başkaları ile düşüp kalkmaktadırlar. Araya imam nikâhı-nın yeniden girmesi meseleyi halletmiş sayılıyor.

Boşanma sebepleri arasında geçimsizlik, iki evlenme, kadından çocuk olmayışı sayılabilir. Namus kırıcı haller de boşanma sebebidir.

IV — Köyün nüfusu :

Mevcut kayıtlara göre 1940 yılında köyün nüfusu 143 tür. 1942 yılındaki fazla ölümler sebebiyle bir eksilme mevcutsa da öteki yıllarda nüfusun yıllarla birlikte çoğalmakta olduğu görülüyor. 1944'te 175'i bulan nüfus 1947'de 185'e yükselmektedir. 1948 yılında daha önce köyden ayrılmış olan ailelerden bazılarının yeniden köye dönmesi ile nüfus 290'a çıkmıştır. 1950 yılında köyün nüfusu 302 idi.

Köyden ayrılarak İzmir'e gitmiş olanlardan T. A. ailesi beş yıllık bir denemeden sonra köy hayatını şehir hayatına tercih ederek yeniden İhsaniyeye dönmüştür. İzmir'de iken bir fabrika işinde çalıştığı anlaşılan T. A. varlıklı bir kimsedir.

Kendisine verilen tarlanın ailenin geçimine yetmemesi sebebiyle Ahmediye köyüne göç edenlerden A. I. ailesi Ahmediye'de tarlaların ağalar elinde bulunması ve toprak alacak kadar para temin edememesi sebebiyle yeniden İhsaniye'ye dönenler arasındadır. "Elin köyünde horoz olacağına, kendi köyünde tavuk ol" diye düşündüm diyor.

Şehirde daha fazla para kazanacağını umarak Antalya'ya göç eden A. Ö. ailesi bir kaç yıl sonunda yeniden köye dönenler arasındadır.

Gittikleri yerlere yerleşenler de eksik değildir. Bunlardan biri, oğlunu okutmak gayesiyle Antalya'ya yerleşen D. E. ailesidir. Giritte iken ticaretle uğraşan babanın iki oğlu da (İ. A. — M. A.) babalarının işini devam ettirmek maksadı ile İzmir'e yerleşerek tanınmış tüccarlar arasına girmişlerdir.

Eldeki kayıtlar nüfus hareketleri hakkında başka bilgiler edinmeyi mümkün kılmamaktadır.

V — Ev içi ve ev dışı hayat :

İhsaniye'de cinsiyet üzerine kurulu olan bu iş bölümü öteki köylere kıyasla daha belirlidir. Kadınların çalışma yeri evin içi ve çeşresidir. Yaz aylarında ekin biçmeye yardım dışında erkek işlerine katıldıkları yoktur. Komşu yerli köylere verilmiş olan İhsaniyeli iki gelin (Giritli) ağır erkek işlerinde kullandığı için kocalarını bırakarak İhsaniye'deki ailelerine sığınmışlardır.

Yerli köylüler arasında kesin çizgilerle ayrılmış bir iş bölümü görülmez. Erkekler tarafından yapılmakta olan işlerin büyük bir kısmı kadınlar tarafından da görülebilir.

Ailenin reisi olan baba İhsaniye'de ev dışı işlerle uğraşır. Kışın, günün büyük kısmı avda geçer. Okul çağı çocukları ile silâh kullanmasını bilirler. En çok vurdukları hayvan tavşandır. Ayrıca ördek, kaz, dağ güvercini, keklik, tu-raç avlarlar. Günün bir kısmında da odun getirirler, kök köklerle ve harım yaparlar.

Kışın yenilen yemekler sabahları tarhana, pirinç çorbası, bulgur pilâvı, zeytin, peynir ve çökelektir. Öğle ve akşam yemeklerinde fasulye, patates, tatlı olarak da bal, pekmez ve bunlarla yapılan helva yenir.

“Yufka dürümü” tâbir edilen buğday ekmeği ve mısır ekmeği ile iki unun karıştırılmasıyla yapılan kabartma ekmeği yenilir. Ekmekler herkesin evin önündeki fırınlarda pişirilir. Yemeğe birlikte oturulur. Sofrada misafir varsa önce onun yemeğe başlaması beklenir.

Kadınlar iyi havalarda fistan, kışın şalvarla üzerine ceket biçiminde bir giyecek giyerler. Düğün ve bayramlarda çarşaf denilen siyah örtü ve entari giyilir.

Erkeklerin kış kıyafeti çarık, dize kadar yün çorap, kilot pantolon, kazak ve paltodur. Yazın karadon ve gömlek, caket giyilir.

Evlerin çatısına kadar ilk gelenlere teslim edildiğini söylemiştik. Üstleri yerli ve marsilya tipi kiremitle örtülüdür. Ahırların bir kısmı eve bitişik, bir kısmı da evin 5-6 metre kadar yakınındadır. Üzerleri çok defa ağaç dalları ile örtülüdür.

Ambarlar evin içinde veyahut bitişindedir. Tahtadan yapılmış olan ambarlar çeşitli ürünleri saklamağa yarar.

Evlerin içinde göze çarpan eşya arasında kap-kacak, kaşık sepeti, ayna, yatak takımları, soğan ve sarmısak askıları, çul, hasır, kilim ve keçe, urgan, pamuk ve ambarın almadığı bazı tahıl çuvalları sayılabilir.

Evdeki eşya ve düzen mali duruma bağlı olarak değişmekle beraber genel olarak evin temizliği, süslenmesi ve düzeni üzerinde ilgiyle durulmaktadır. Raflarda çay bardağı ve tabak dizileri göze çarpar. Duvarlarda işlemeli çamaşır ve mendiller görülür.

Evlerin içinde makat tâbir edilen oturma yerleri vardır.

Yatma işi çok defa aynı odada olur. Çocuklar hep birden bir yorgan altında uyurlar. Süt çocuklarının beşikte yattığı görülür.

Mutfakta rastlanan eşyalar şunlardır : Tencere, tabak, leğen, kaşık, çatal

kepçe, rende, tuzluk, saç, saç ayağı, hamur teknesi, oklava, tava, döndürgeç, kavanoz, sini, sofrası, mangal, maşa, ibrik, şiş, ızgara.

Evler genel olarak tek odalıdır. Zengin olanların iki veya üç odası vardır. Bu takdirde odalardan biri oturma odası olarak kullanılır.

Misafirperverlik duygusu yüksektir. Buyur ederek içeri alırlar. Makat üzerine bir minder atarak oturturlar. Hoşbeş sırasında cezve ocağa sürülür. Sigara ikram edilir. Bütün gündüz boyunca köyde kalan kimse geceyi köyde geçirmeden gönderilmez.

Köye çıkan ilk düzlükte ihtiyarlar, delikanlılar ve küçük çocuklar kendi aralarında toplanırlar. Kışın güneşli günlerinde kalabalık eksik olmaz. Köye dışardan gelen yeni haberler önce burada alınır. Birlikte ava gitme kararı burada verilir.

İhsaniye birbirine yakınlık duyan ailelerden meydana gelmiş büyük bir aile manzarası gösterir. Yetiştirilen ağaçlar köye güzel bir görünüş verir. Evlerinin yakınlarında kendilerine lâzım olan sebze­lerin büyük bir kısmını yetiştirirler.

VI — Köyde eğitim :

Köyde okul yoktur. 1940 yılına kadar öğrenciler Murtuna köyü okulunda okumuşlardır. Okula gidenler yalnız erkek çocuklardır. Bu sebeple kadınlar okuma yazma bilmezler. 1940 yılından itibaren öğrenciler Mâcun köyü okuluna devama başlamışlardır. İhsaniye ile Mâcun okulu arasındaki uzun mesafe sebebiyle buraya da yalnız erkek öğrenciler gönderilmektedir. Bu tetkikin yapıldığı sırada İhsaniye'den (27) öğrenci okula devam etmekte idi.

Köyde köy odası yoktur. İşler muhtarın evinde görülür. Bazı geceler muhtarın evinde toplanılarak halk masalları okunur. Şehre gidenler Koroğlu, Ali Dayı gibi gazeteler getirirler. Öğrencilerin ders kitapları dışında bir kaç dinî kitap ile halk masalları ve şiirlerine ait bir iki kitap, birkaç roman (Ankara Ekspresi, Sonbahar..) köydeki kitapları teşkil eder.

Edişler mahallesinde bozuk bir gramofon, İhsaniye'de işler vaziyette iki gramofon vardır. Köyde henüz radyo mevcut değildir.

Eski yazıyı bilenlerin sayısı, 4'tür. Bir delikanlı da Murtuna köyündeki hocadan eski yazı dersi almaktadır.

Yeni yazıyı bilenlerin sayısı, ilkokula halen devam etmekte olanlar hariç tutulursa, İhsaniye mahallesinde 27 kişidir. Bunlardan 12'si okuyup yazmayı askerlikte öğrenmişlerdir. Edişlerde 8 kişi yeni yazıyı bilmektedir. 3'ü askerde

öğrenmiştir. Ağalarda yeni yazıyı bilenlerin sayı 5 olup 3'ü askerlikte öğrenmişlerdir.

Lise birinci sınıftan bir öğrenci ile Köy Enstitüsü üçüncü sınıftan bir başka öğrenci tahsillerini tamamlayarak köye dönmüşlerdir. Yüksek öğretim yapmakta olan kimse mevcut değildir.

İhsaniye mahallesinde Rumca konuşulmaktadır. Yazısını bilen yoktur. Türkçeyi'de çok iyi bilirler. Fakat kendi aralarında Rumca konuşmayı tercih ederler. Çocuklar Rumca'yı bilhassa annelerinden öğrenmektedirler.

Edişler ve Ağalar'da yalnız Türkçe konuşulur.

Köyde kendisini hissettiren bayramlar dinî bayramlardır. Bayramlaşılır, fakat işi olanlar yine işine giderler. Millî bayramlardan kimsenin haberi olmaz.

Düğün ve nişan merasimleri dışında umumî eğlencelere rastlanmaz. Tüfekte nişan alıp atma işi bir nevi eğlence yerine geçer. Çocuklar boncu, evcık, cellik gibi oyunlar oynarlar.

VII — Dinî hayat :

Hepsi Mülüman olup Hanefî mezhebindedir. Dinî inançların yanı sıra şu inançlar görülmektedir :

a) Gün battıktan sonra bir evden ötekine kara kap (tencere, kazan gibi), tuz, biber, yağ vermezler. Kara kap verilirse kaza çıkacağına, biber veya tuz verilirse acı bir haber geleceğine veya üzücü bir olay olacağına, yağ verilirse sığırlarda bir hastalık çıkacağına inanılır.

b) Salı ve Cuma günleri yola çıkılmaz, yeni bir işe başlanmaz. Salı günü insanın işi sallanır. (gecikirmiş) Bu sebeple kadınlar Salı günü çamaşır yıkamazlar.

Cuma günü öteki günlerden farklıdır. Üç defa üst üste Cuma namazını kılmayanların bir daha kıldığı namaz kabul edilmezmiş.

c) Salı ve Cuma günü yaş ağaç kesmezler.

d) Süt veren bir inek hastalansa isabet (nazar) oldu denerek muska yaptırılır, kurşun dökülür. Aynı şey akıllı bir çocuk hastalanınca da yapılır.

e) Uzun yola çıkanın, askere gidenin arkasından, su gibi aksın gelsin diye, su dökülür.

Köyde çeşitli dualar vardır. Sofra duası yemekten kalkılırken yapılır. Duadan sonra son lokma alınır. Havaların kurak gittiği yıllarda yağmur duası

yapılır. Yağmur duasına çıkılacağı bir gün önce kararlaştırılır. Köy halkı sabahleyin toplanarak bir çay kenarına giderler. O gün yamalı ve kara renkli elbiseler giyilir. Gidişte ve dua yerinde hiç konuşulmaz. Çay kenarında çakıllar toplanır, hoca çakılları okuyarak suya atar. Kurban kesilir. Dua yerini binitli gitmek yerine yaya gidilmesi tercih edilir. Dua yapıldıktan sonra geriye bakılmadan köye dönülür.

Kurban duası kurbanın Tanrı tarafından kabul edilmesi için yapılmakta olan bir duadır. Kurban duadan sonra kesilir. Fakirlere, hısım akrabaya dağıtılır, bir kısmı da evde alakonulur.

Ağalar'da bulunan camiden her üç mahalle faydalanır. Cuma ve bayram namazları camide kılınır. Öteki namazlar tarlada yahut evde kılınır. Seccade olarak geyik postuna çok rastlanır.

Ölümün Tanrı'dan geldiğine inanılır. "Veren de o, alan da o" denir. Teselli yollu ölümün herkesin başına geleceği söylenir, ölümlerin tekrar dirileceğine inanılır. Azrail, insan öleceği vakit gelerek canını alıp gider. Küçük çocukların yeri cennettir. Onlara göre ölen kimseye 4 sual sorulmuş. Birinci sual, ölümden sonra tanıdıklar etrafta ağlaşırken sorulur, "Ey insanoğlu! Sen bu kadar gürültüye katlanmazdın. Şimdi nasıl tahammül ediyorsun?" diye, melekler tarafından. İkinci sual yıkanma sırasındadır. "Ey insanoğlu! Sen sağlığında tenini kimseye göstermezdin. Şimdi neden gösteriyorsun, âlemin önünde ne duruyorsun?" Üçüncü sual ölü mezara götürülürken sorulmuş. "Ey insanoğlu! Sen sağlığında atlara, arabalara binmek isterdin. Şimdi dört insana nasıl biniyorsun?" Dördüncü sual mezara gömüldükten sonradır. "Hayatında iyi binalarda oturmak isteyen insanoğlu! şimdi bu kara toprakların altında nasıl yatıyorsun?"

Ölen kimsenin önce çenesi çatılır. Sonra ölü yıkanır, sağ bir insan gibi abdest aldırılır. Kurulanıp kefene sarılır. Sonra tabuta konulur. Musalla taşı üzerine konularak namazı kıldıktan sonra başı Batı tarafına gelmek ve yönü Güneye bakmak şartıyla mezara uzatılır. Önce üzerine tahta konur, sonra mersin dalları ve toprak atılır.

Köyde başka mezhepten olanlar yoktur.

Köyün civarında üç ziyaret vardır. Bunlardan birinde bir kızın yatmakta olduğuna, bazı geceler beyaz entarisi ile dışarda gezdiğine inanılır.

Bir kayıp, kaza ve zarar sonunda adak adanır. Adayanın mali durumuna göre bu bir keçi, koyun yahut tavuk gibi bir hayvan veya lokum, şeker gibi tatlı bir şeydir.

Hali vakti yerinde olanlar kurban keserler. Kurban olarak kesilen hayvan-

lar koyun, keçi, sığır, manda ve devedir. Davar ile koyunun erkeğinin, sığırla devenin dişisinin kesilmesi uygundur. Sığırı iki kişi, deveyi yedi kişi keser. Kurban vesilesiyle fakirler et yüzü görmüş olurlar.

Alkollü içkilerin kullanılması iyi sayılmaz. İçki kullananın duası kırk gün kabul edilmezmiş, bu sırada ölen kimse kâfir olarak gidermiş.

İhtiyarlar dine daha bağlı, gençler ise lâkayttırlar. Son zamanlarda köyün hatibi gençlere yaptığı telkini, çoğaltmıştır.

VIII — Folklor kaynakları :

Yaşlı kadın ve erkekler tarafından masallar anlatılır. Masallar konusunu tabiat üstü yaratıklarla hayvanlardan alır. Ayrıca, köyde cereyan etmiş grip olaylar etrafında meydana getirilmiş hikâyeler de vardır.

“Söz arasında atasözleri kullanılır. Böylece bir mesele hakkında hükme varmak kolaylaşmış olur. Ayrıca çeşitli bilmece ve fıkralar anlatılır. Köyde söylenen atasözlerine bir kaç misal verelim: “Tutacak köpek dilini göstermez. Yol, sora sora bulunur. Dibi görünmeyen kaptan su içme. İnsan, insanın şeytandır. Sekiz günlük ömür, dokuz günlük azık ister. Çam dalından ağıl, el oğlundan oğul olmaz.”

Bir iki bilmece: “Minareden attım kırılmadı, taşa koydum kırıldı. (bit) Derede tim tim, tepede tim tim, kemiksiz, sümüksüz. (kelebek) İzmire gider izi belirsiz, arapça söyler, sözü belirsiz. (arı) Gündüz tok, gece aç. (çizme).

İhsaniye’de Türkçe ve Rumca halk türküleri görülür.

IX — İsimlendirme ve soyadı :

Doğan çocukların isimleri büyük baba ve anne, baba yahut anne, bazan da köyün hocası, doğumu yapan ebe tarafından konulur.

En çok rastlanan erkek isimleri: Ali, Mustafa, Hüseyin, Hasan, Mehmet, Ahmet, en çok rastlanan kadın isimleri ise: Fatma, Ayşe, Remziye, Zeynep, Güllü ve Perihan’dır

Soyadı kanunundan önce köyde soyadı yerine lâkap kullanılır, lâkap soyadın yerini tutardı. Soyadı kanunu çıkınca aileler mecburî olarak beğendikleri soyadlarını almışlardır. Ailelerden (29) u daha önceki lâkaplarını soyadı olarak tescil ettirmiş, ötekiler yeni soyadları almışlardır.

Birinci kategoride yer alan soyadlarından bir kaç misâl : Alkepi, Menteş, Gülcörler, Edişoğlu, Cirikler.

İkinci kategori soyadlarından (yâni sonradan alınan soyadları) da bir kaç misâl veriyoruz : Akın, Apaydın, Avcı, Bilge, Çelik, Dağ, Eker, Güler, Karabulut, Özkan, Semerci, Şimşek, Urgan, Yılmaz.

Köyde bulunan bir ailenin bütün fertlerinin aynı soyadını taşımakta olduğu sanılmamalıdır. İki erkek kardeşin ayrı soyadları taşımakta olduğu görülmür. Çünkü soyadı alınması sırasında meselenin mahiyeti kendilerine açıklanmış değildir.

X — İktisadi hayat :

İhsaniye, “Çatal Tepeler” adı verilen iki tepe arasında kurulmuş bir “yamaç köyü”dür. Tepeler köyün Kuzeyin’de ve Güneyin’de bulunur. Kuzey’deki tepe küçük bir ada halinde olduğundan köyün tarlasına pek engel olmaz. Güneydeki tepe ise, Güneye doğru genişleyerek ilerler. Bu sebeple köyün güneyinde ekilecek arazi yok denecek kadar azdır. Köyün arazisinin büyük kısmı Doğu’da toplanmıştır. Küçük bir kısmı da Kuzey’de ve Batı’da bulunmaktadır.

Arazi genel olarak düzdür. Tepelerin yamacında bulunan tarlalar tepeden uzaklaştıkça alçalırlar. İki aile hariç her ailenin toprağı vardır. Toprakların yüzey ölçüsü 5 dönümle 300 dönüm arasında değişmektedir. Toprak, bir kısım ailelerin geçimini zor karşılar. Topraksız ailelerden birinin reisi yapıcılıkla uğraşarak ailesini geçindirir. Öteki aile ise toprağı çok olanların tarlasında yarıcı olarak çalışır.

Kendi tarlalarında çalışarak geçimlerini sağlayanlar 13 ailedir. Geriye kalanlar topraklarını başkalarına ortaklığa vererek, toprağı geniş olanlara yarıcı olarak geçimlerini sağlarlar.

Köyün çevresindeki topraklar killi topraklardır. Yamaçlardaki topraklar yağmur suları ile aşağı doğru aktığından saban işlemez. Yamaç yerlerin aşağı tarafına kesik keserek toprağın akmasına engel olurlar. Bu cins topraklar iyi mahsul vermediği için makbul sayılmaz. Köyden bilhassa Doğu’ya doğru uzaklaştıkça toprağın vasıfları değişir. Bu toprağa köylüler “Kara çallak” adını verirler. Makbul sayılan bu topraklarda bilhassa buğday, susam, mısır ve arpa çok iyi yetişir.

Tarlaların birbirinden ayrılması için “an” tâbir edilen tümsekler yapılır. Yol boyundaki tarlalara hayvan girmesini önlemek için hendek kazılır, üzerine dikenli çalı konur.

Toprağın her yanını su basmaz. En çok su alan topraklar Doğu’da bulunanlardır. Aksu nehrinden alınan iki kol arıklar vasıtasıyla arazinin her yanına dağılır. Her tarlanın başından bir arık geçer. Bu arıklarla tarlayı sulamak için “savak” lar vardır. Tarla ekildikten sonra, sulanması kolay olsun diye, savaklardan tarlanın muhtelif yerlerine kara sabanla çizgiler çizilir. Bunlara (cizi)

adı verilir. Sulama zamanında önce arğa su verilir, sonra savaklar açılarak cizilere su salınır.

Bazı tarlalar savaklar açılmak suretiyle sulanır. Buna tarlaya su salmak denir. Yamaçtaki tarlalara akşamdan su salmayı doğru bulmazlar. Çünkü su tarlada sabaha kadar kalacak olursa yamaçtan aşağı doğru akarken toprağı da beraberinde götürecektir. Böylece tarla engebeli olur ki köylüler buna “su bıçığı” adını verirler. Su bıçıkları ürünlerin kökünü dışarı çıkardığından zarar yapar. Bunun içindir ki yamaç tarlaları cizi açılarak sulanır. Düz tarlalar ise su almak suretiyle sulanır.

Tarlaya su verilmesi tarlanın durumuna göre değişirse de genel olarak pamuğa ve mısıra üç, susama iki defa su verilir.

Ahırdan çıkan gübreler münasip bir yere yığılır. Dağılmaması için etrafı çalılarla örtülür. Gübre olduğu yerde bir yıl kalarak çürür. Taze gübre makbul değildir, çünkü fazla hararet yaptığından mahsulü yakar. Bilhassa sulanmayan tarlalarda zararı daha fazladır. Bir yıl bekletilerek çürütülen gübre tarlaya taşınarak sürülme zamanında toprağı dağıtılır.

Toprağın işlenmesinde insan ve hayvan gücünden faydalanılır. Kara sabanı olmayan çiftçi ailesi yoktur. Tarlaların aktarma, ikileme, üçleme ve ekimi kara sabanla yapılır. Pulluğı olan aileler aktarma ve ikilemeyi kara sabanla yapmazlar. Pulluk henüz her ailede mevcut değildir. Tezekli tarlaların tezeğini kırmak için “sürgü” kullanılır. Bilhassa karpuz ekilecek tarlaları işlemek için sürgüye çok ihtiyaç vardır. Sürgü, iki ağaç kalasın (T) şeklinde birleşmesiyle meydana gelir. Ayrıca bilhassa sulama işlerinde kullanılan kürek ve kazma vardır. Köylüler karpuz, patates, soğan ve pamuk tarlalarını kabartmak için çepin ve çapa kullanırlar.

Hasat zamanı kullanılan aletlerin başında orak ve tırpan gelir. Ekin yığınlarını harman yerine taşımak için, arabası olmayanlar, iki ağacın üçgen şeklinde çakılması ile meydana gelen kızakları kullanırlar. Ayrıca tırmık, dirgen ve yabaya ihtiyaç vardır. Tırmık ve dirgenin ağaç kısımlarını kendileri yapar, maden kısmını pazardan alırlar. Yaba'nın yapılması güç olduğundan hazır olarak dışardan satın alınır. Harmanda kullanılan “döven” in yanı sıra çeşitli eleklerle de ihtiyaç duyulur. Kalbur, folus gibi adlar taşıyan elekler telden yapılmış olduğu gibi keçi derisinden sicimler kesilerek de örülebilir.

Zahireyi ölçmek için kile kullanılır. Kilenin yarısına buçukla, dörtte birine de şinikle adı verilir. Bir kile buğday 30 kilo civarındadır.

Köyün taşıt aracı arabadır. Kamyon yoktur. Araba sahibi olan ailelerin sayısı 14'tür. Arabaların bazıları iki tekerlekli (tokmak), bazıları ise dört tekerlekli (tatar) olup birinci tipe tek at, ikinci tipe ise bir veya iki at (hayvan) koşulur. Mahsulün tarladan eve ve köyden Antalya'ya taşınmasında bu arabalardan faydalanılır. Arabanın yanı sıra beygir ve eşek çok işe yarar.

İhsaniye'de çayır yok denecek kadar azdır. Köyün belli başlı mer'asını Güney'deki tepe teşkil eder. Bu tepenin üzeri pınar, mersin, geven vs. gibi çalılarla örtülmüştür. İlkbahar'da otlar kabarr. Yazın yakıcı sıcaklarıyla kurur. Hayvanlar baharda ve yazın bu otlardan faydalanırlar. Kışın da çalılardan taze filizleri hayvanlara yem olur. Bu mer'a keçi beslemeğe çok elverişlidir.

Tarlaların bir kısmı ekilir, bir kısmı da gen bırakılır (boş bırakılır). Boş bırakılan arazi o yıl hayvanlar için otlak olur.

Tarım çalışmalarından edinilen pek çok tecrübeleri vardır. Bir tarlaya aynı bitkiyi üst üste ekmezler, her yıl bitki çeşidini değiştirirler. Verimi çoğaltmak için tarlaya gübre atarlar. Karpuz, mısır, fasulya, patates, soğan, sarımsak ve pamuk ekecekleri tarlayı güzün aktarırlar. İlkbahar gelince nadas edilmiş bu tarlayı bir iki defa daha sürerler. Her sürüşten sonra tarlayı sürgülerler. Hafif bir nem varsa mahsulü ekerler. Tohum tarlanın durumuna göre atılır. Tohum atılırken, gelişi güzel bir ölçü ile serpilir. Tarlanın yüzünü ot kaplayınca birinci çapa yapılır, bir ay kadar sonra ikinci çapa ve gerekirse üçüncüsü yapılır. Köylü mahsulün bir kısmını güzün, bir kısmını da şubat ve martta eker.

Köyün içinde akar su olmadığından gereği kadar sebzeçilik yapılmaz. Her aile kendi ihtiyacını güçlkle karşılayan miktarda ıspanak, patates, soğan, enginar, biber, domates, pırasa eker. Sebzeler evlerin etrafını çevreleyen tarlaya ekilir, bazıları dökme su ile sulanır.

Köyün içinde yetiştirilen ağaçlar susuzluğa kolay dayanan badem, dut, incir gibi ağaçlardır. Köyün çevresinde zeytin ağacı da çoktur. Yabani zeytinler göz ve kalem aşları yapılmak suretiyle ehlileştirilmiştir. Zeytin ağacına itina ile bakılır. Bilhassa üç ailenin zeytinlikleri geniştir. Elde zeytinlerin bir kısmını "bastırma" yaparak yerler. Bir kısmının da yağını çıkararak tereyağı yerine yemeklik olarak kullanırlar. Fazlasını da satarlar.

Köylüler geçimlerini hayvan gücüne bağladıklarından her ailede az çok iş hayvanı vardır. İş hayvanları, çeşit bakımından fazla değildir. En çok, at, eşek ve öküzden faydalanılır. Bu hayvanlardan her ailede yoktur. Yalnız her ailede bir çift öküz bulunur. Öküzlerden çift sürmede ve kızak çekmede faydalanılır.

Öküzden sonra en çok kullanılan iş hayvanı attır. On iki aile çiftini atla sürer. Arabalarda ve bir yere gitmekte de at çok işe yarar. Her ailenin en azından bir eşiği vardır. Bazı ailelerde iki, hattâ daha fazla eşek bulunur. Eşek çiftinin eli, koludur. Her türlü taşıma işinde faydalanılan eşek kısa mesafeli yolculukta da bütün aile fertlerinin yardımcısıdır.

İrat hayvanlarının başında tavuk gelir. Cinsleri seçme olmayıp gelişi güzeldir. Her aile tavuk besler. Fakat sayısı on beşin üstünde değildir. Bir yandan yumurta ve et ihtiyaçlarını besledikleri tavukla karşılar, öte yandan az

miktarda satış da yaparlar. H. S. ailesi güvercin de besler. Köyde kaz ve hindi beslenmez. Su azlığı kadar ekine zarar vermeleri de beslenmesine mâni olmaktadır.

Köyde koyun yok denecek kadar azdır. Mer'a darlığı, bir kaç yıl önceki bir hastalığın mevcutları telef etmesi başlıca sebepler arasındadır. Köyde genel temayül hayvancılığa doğru değil tarıma doğrudur. Bir tek ailede rastlanan bir kaç koyunun sütünden ve yününden faydalanılmaktadır.

Geniş mer'aya lüzum gösteren keçi yetiştirilmesine de büyük yer verilmiştir. Keçiyi gütmek için çobana ihtiyaç vardır. Tarım çalışmaları ise fazla insanı gerektirmektedir. Keçinin verimi tarımdan daha azdır. Bu sebeple köyde yalnız iki aile keçi besler. Ailelerden birinin 25, ötekini 100 kadar keçisi vardır. Keçilerin kılından ip, çul ve çuval yapılır. Yağ ve sütünden faydalanıldığı gibi kurbanlık olarak da satılır.

Sığırcılık da gelişmiş değildir. On dört ailede hiç sığır yoktur. Diğer ailelerde birden dörde kadar sığır vardır. Sığırların süt, yağ ve etinden faydalanılır. Bilhassa yaz günlerinde bütün yiyeceklerini süt ve yoğurt teşkil eder. Çünkü ailelerin işten zaman bulup yemek pişirmeleri mümkün olmaz. Erkek buzağları besleyerek öküz yetiştirmeğe çalışırlar. Islâh edilmiş sığırları olmayıp yerli "kara sığır" beslerler. Zaten yeteri kadar mer'a ve çayırları olmadığı için iyi sığır cinsi yetişmez.

Köyde hayvancılığa önem verilmediği için hayvan sayısı çok azdır. Her ailenin sahip olduğu hayvan küçük bir ahıra sığabilir. Hayvanlar kışın ahırda kışlar, yazları bir iple evin önüne bağlanarak geceyi dışarda geçirirler. Ağıl oğlaklara mahsustur. Ağılı çalılara örtmek suretiyle yaparlar. Ahırlar iki çeşittir. Kenarları kargıdan çit şeklinde ise üzerine karnış döşenir. Kenar duvarları taş veya kerpiçle yapılmışsa üzeri de kiremitle örtülür. Ahırlar yapılırken sağlık şartlarına uyulmaz. Bazı aileler ahırın bir duvarından tasarruf etmek için ahırın eve bitişik olarak yaparlar. Bazı aileler ise evden uzağa yaparlar. Ahır samanlıkla bitişik olduğundan yangın tehlikesi fazladır. Çünkü geceleri hayvanlara saman verilirken ateşle gidilir. Samana ateş düşebilir. Böylece ahır yandığı zaman evin yanmaması sağlanmış olur.

Ahırın, gübrenin dışarı atılması için küçük bir penceresi, içeri girilebilmesi için de gelişi güzel bir kapısı vardır. Güneş ışınları içeri girmediğinden, hayvanların pisliğinin akması için kanal olmadığından ahırlar mikrop yuvasıdır. Ailenin bütün hayvanları kış boyunca ahırda durur.

Köyde dut ağaçları bulunduğu halde ipek böceği beslenmesi âdet olmamıştır. Baharda ve yazın hayatın ev dışında geçmesi özel bir bakım isteyen böcekçiliğe imkân vermez.

Çevrenin arı yetişmesine elverişli olmamasından dolayı arıcılık ileri gitmemiştir. Çünkü yaz aylarında arı yayılım bulamaz. Bunun için de verimi az

olur. Köyün dört ailesinin arı kovanları vardır. Kovanlar ağaçtan yapılmış olan kütük kovanlardır. Arı besleyen aileler yaz-kış anlarını köyde bulundururlar. Kışın soğuk ve yağmurdan korumak için üzerlerini saz, ot ve tahtalarla örterler. Arıların verimi yılın (basıralı) gitmesine bağlıdır.

Bulunduğu coğrafi mevkiden de anlaşılabilir olacağı üzere İhsaniye'de Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. İlki ve sonbahar mevsiminde de yağışlar olur. Kışın kuzey ve kuzey doğu'dan esen rüzgârlar soğuk olur. İhsaniye, teşkil etmekte olduğu üç ev öbeğine göre, üç mahalleye ayrılır. Kuzey'deki tepenin Güney kenarına kurulmuş olan "yirmiler mahallesi" soğuk Kuzey rüzgârlarından korunur. Güney ve Doğu rüzgârlarına tamamen açıktır. Otuzlar ve onaltılar mahalleleri de Güney'deki tepenin Kuzey kenarına kurulduğu için Güney rüzgârlarından korunur, Güney ve Doğu rüzgârlarına ise öne açıktır. Yaz aylarında tepeler serin rüzgârları kestiği için köyün içi çok sıcak olur.

Köyde kredi kooperatifi mevcut değildir. Yalnız köyün on iki ailesi Aksu bucağındaki Tarım Kredi Kooperatifinin üyesidirler. Üye olanlar kooperatiften lüzumlu krediyi temin etmekte güçlük çekerler. Çünkü kooperatif her isteği karşıyamamaktadır. Köy halkı arasında kooperatifçilik anlayışı gelişmemiştir.

Köyde ufak tefek ihtiyaçlara cevap verecek bir bakkal dükkânı yoktur. Ailelerden biri satın almış olduğu tuz, şeker, sabun gibi mahdut maddeleri evinin bir kenarında köylüye satar. Bu satış yeri her halde yarıncı bakkal dükkânının basit bir başlangıcıdır.

Köylü yetiştirdiklerinin ihtiyacından fazla olanını satar. İhtiyaçlarını şehir den temin eder.

Herkes kendi işini kendi görür. Çalışma sahası ve iş sahibinin iktisadi durumu dışardan işçi tutmasına elverişli değildir. Boş kalınca ya tarlasının kenarına kesik keser, yahut da pek uzakta olmayan İnekhaneve ve Tohum ıslâh istasyonuna giderek gündelikle çalışır.

Köylünün sahip olmak istediği şeylerin başında toprak gelir. Eksilen hayvanlarını da tamamlamak ister. Yeter ki elinde parası olsun.

Tarhaları kâfi olmadığından ortak tarla ekerek geçinirler. Yalnız bir aile ortak ekmez, tarhalarını ortağa verir. Köyde ev, tarla vs. yi kiraya vermezler.

Yakacakları odunu köyün Batı taraflarına rastlayan ormandan temin ederler. Başka yakıt maddesi kullanmazlar. Evlerini lâmba ile aydınlatırlar.

XI — Köyde yaşanan hayat :

Bu başlık altında çeşitli sosyal zümrelere mensup olan şahısların 24 saat içindeki faaliyetlerine kısaca temas edilmektedir.

Orta halli bir köylü kışın bir gününü şöyle geçirir: Sabahleyin evinin ihtiyacı olan odunu getirmek üzere ormana gider. Un öğütür, şehre giderek evinin ihtiyaçlarını satın alır. Yahut ava gider, köy odasının yerinde birikenlere katılarak sohbet eder.

Ekim mevsiminin 24 saati bir hayli yüklüdür. Sabah erkenden kalkılarak hayvanların yemi verilir. Hayvanlar yem yerken köylü diğer ihtiyaçlarını görür. (Koşum takımını hazırlamak, heybeye tohum katmak gibi) Kahvaltı bakan evde, bazan da tarlada yapılır. Hazırlık bitip hayvanlar yemini yeyince hayvanın birine tohum heybesini, ötekine de içinde kök baltası, tahra ve azık bulunan heybeyi yükler, hayvanın birine biner, diğerini yedeğine alarak tarlanın yolunu tutar. Gün doğmadan tarlaya varılır. Hayvanlar çiftte koşular. Bu çalışma öğleden önceye kadar devam eder. Tarlada yalnız çift sürülmekle kalınmaz. Hayvanlara istirahat verilince tarlanın içindeki çalılar kesilir ve köklenir.

Öğle vakti eve gelir, yemeğini yer, biraz dinlenir. Sonra tekrar tarlaya giderek işine devam eder. Bir aralık tarlanın taşlarını toplar, su yollarını düzeltir, çalıları yakmak üzere bir yere yığar. Gün batarken evine döner.

Mahsul zamanı daha çok gayret ister. Çünkü her iş birden ortaya çıkar. Bir taraftan bazı tarlaların çapası, bir başka tarlanın otunun alınması, göz mahsulünün hasadı, yaz mahsulünün toplanıp pazara götürülmesi (karpuz, bamyası, salatalık..) birbirinin içine girer. Baş kaşımağa vakit yoktur.

Okula giden bir öğrencinin 24 saati şöyle geçer: Mâcun ilkokuluna devam eden öğrenci erkenden kalkar. Hazırlanıp kahvaltısını yaptıktan sonra okulun yolunu tutar. Bir buçuk saatlik bir yolu yürümesi gerekir. Azığı yanında olduğu için öğle yemeğini okulda yer. Dersler bitince tekrar köyün yolunu tutar. Çantasını eve bırakıp köyün meydanına oynamaya gider. Akşam üzeri eve gelir, yemeğini yer, biraz çalışır ve uyur.

Dul, yalnız ve fakir olan bir kadın başkalarına yardım etmek, çapa yapmak, ekin biçmek suretiyle yıllık geçimini sağlar.

XII — Sağlık durumu :

1913 yılında kurulmuş olan, İhsaniye köyü, yerli köylere kıyasla yarım merdiven yukardadır. Bir yamaç köyü olan İhsaniye, yazın serin rüzgârlarını kesen tepeler sebebiyle sıcak olur. Köyün evleri bir sıra halinde yamaçın dibinde sıralanmışlardır. Başlangıçta hepsi bir katlı olarak yapılmışsa da hali vakti yerinde olanlar ikinci bir kat eklemişlerdir. Evler rutubetli ve havalanma bakımından elverişli değildir. Pencere olarak bir veya iki küçük delik görülür.

İhsaniye'yi yerli köylerden ayıran en büyük fark insanların yattığı evlerle hayvanların yattığı ahırın ayrı oluşudur. Bu iş basit görünse de çok önemlidir.

Köyün sokaklarının temiz olduğu söylenemez. Yollar çamurlu, evlerin hemen önünde veya köşesinde ahırdan çıkan gübreler yığılıdır. Sağlık memuru köye pek seyrek uğrar.

Köyün içme ve kullanma suyu kuyulardan temin edilir. Pınar, çeşme gibi akarsuları yoktur. Köyün giriş yerindeki beton ağızlıklı vakıf kuyu insanı sevindirirse de köylünün içme suyunu aldığı alt baştaki kuyu da insanı düşündürür. Kuyunun ağız toprak seviyesinden biraz aşağı, etrafı küçük su yalakçıkları ile doludur. Su kuyudan kova ile çekilir.

Yukardan dökülen su kenardaki pislikleri de alarak yeniden kuyuya varır. İşin dikkate değer tarafı hayvanların da aynı kovadan sulanmalarıdır. Hayvanların burun akıntıları, muhtemel olarak diğer pislikleri de kuyunun içine gitmektedir.

Köyde rastlanan çeşitli hastalıklar cehaletten doğmakla beraber daha ziyade iklim şartları ve ekonomik zorluklardan gelmektedir. Yaşlıların anlattığına göre köye geldiklerinde epeyce kalabalık imişler. İlk yıllarda ölüm sayısı epeyce fazla olmuş, nüfus azalmış. Daha sonraki yıllarda nüfusun birden bir artış ve azalışı köye yeniden gelen ve köyden göçeden ailelerle ilgilidir. Göçlerin sebebi malî durum ve iklim şartlarıdır. Şimdi halk iklime uymuş, ölüm sayısı da azalmıştır. Malî durumları da bir hayli düzelmiştir. Giritte iken meyve yetiştirmesini iyi bildikleri için köy çevresindeki yabancı ağaçları aşlamak suretle iyi kaliteli meyveler elde etmeleri mümkün olmuştur. Bu arada bilhassa zeytin zikredilebilir. Böylelikle gıda durumlarını düzetmişlerdir.

Köyde görülen başlıca hastalıklar şunlardır: sıtma, tifo, frengi, kızamık, su çiçeği, uyuz, kabakulak, pnömoni, ishal, karn, diş, boğaz ağrıları, romatizma, ekzema, burun kanaması, boğmaca, grip.

Hastalıkların bazıları her mevsimde görüldüğü halde bazı hastalıklar muayyen bir mevsimde görülmektedir. İlkbaharda grip ve nezle görülür. Daha doğrusu kışa nazaran daha da artar. Bunu boğaz ağrıları takip eder.

Yazın görülen hastalıkların başında sıtma gelir. Çevreye pirinç ekildiği yıllarda hastalananların sayısı artar. Nehir kıyısındaki bataklıklar sıtma yatağıdır. Sıtma mücadele memurları tarafından dağıtılan ilâçlar yanında hastalığın köydeki tedavi çareleri muska ve sıtma ipliğidir. Ayrıca ateşli hastalara üşüyünceye kadar soğuk su banyosu yaptırılır.

Her mevsimde görülen uyuz, daha da artar. Uyuz ilâcı nâdiren kullanılır. Yaraların üzerine katran veya kükürt sürülür.

Amel daha ziyade gıda düzensizliğinden ileri gelir.

Sıcaktan ileri gelen baygınlığın yanında, burun kanaması çok görülür. Bu takdirde hastanın başı soğuk su ile yıkanır, incir yaprağı koparılarak sütü hastanın burnuna çektirilir.

Terli iken su içmek, kendini rüzgâra bırakmak sebebiyle pnömoni vak'aları da eksik değildir. Hastaya sülük vurulur, damardan kan alınır, sırta "kupa" vurularak ustura ile çizilmek suretiyle kan akıtılır.

Sonbahar ve kış hastalıkları birbirinin içine girmekte olduğu için birlikte incelemek yerinde olur. Kış hastalıklarının sebebini bir ihtiyar şöylece açıkladı: "Bizim uğradığımız hastalıklar rezilliğimizdendir (sefalet mânasına) Sabahleyin ineği süren bir ananın ayağı çıplaktır. Okul köye çok uzak. Kış günü çocuklar oraya yalın ayak varır gelirler."

Tek katlı köy evleri kışın çok rutubetli olur.

Tifo her mevsimde görülmekle beraber kış hastalıkları arasında sayılır. Hastalığın sebebi içme suyu olarak kullanılan kuyunun pisliğidir. Helâ durumunun kötülüğü de hastalık âmilleri arasında yer alır. Bir kısım evlerin helâları yoktur. Meyve ve sebzelerin de, bol su olmadığı için, iyi temizlenmeden yendiği görülür.

Kabakulak şehirle, öteki köylerle temasla gelir. Şişen yere tava karası sürülür. Hasta okutturulur. Şişliği yumuşatmak için zeytin yağı sürüldüğü gibi sıcak tutmak için de yün sarıldığı görülür.

Rutubet sebebiyle romatizma da eksik değildir. Sızı yapan bölge okutulur, ayrıca üzerine ısıtılmış tuğla konur. Öteki hastalıklarda olduğu gibi, çok artarsa doktora gidilir.

Yaralar ve kesikler her mevsimde görülür. Çizilen yerler bakımsızlık sebebiyle mikrop kapınca yara halini alır. Yaraların tedavisi için pişirilmiş soğan vurulur. Sonra da şekerle karıştırılmış hamur ve bamyaya iyice kaynatılarak yara olarak yaraya sarılır. Bıçak, tahra, balta kazaları kesiklere sebebiyet verir. Kesiklere tuz basılır, yumurta akı sabunla karıştırılarak keşiğin üzerine sarılır. Çok büyükse ve derinse doktora gidilir.

Sivil ve terme (ekzema) nin tedavisi hocanın okuması ile yapılır.

XIII — İşlemeler, nakışlar :

Köylünün giydiği çoraplar yünden yahut yapağıdan dört şişle örülür. İplerin eğrilip örülmesi hem kadınlara, hem de erkekler tarafından yapılır. Çoraplar çok defa düz renklidir.

Orta halliler kullandıkları peşkirleri kendileri hazırlarlar. Zenginler şehirden havlu satın alırlar.

Cüzdan yerine para kesesi kullanılır. Köyde kullanılan para keseleri üçtür. 1) kumaştan yapılan, kenarı işlemeli keseler, 2) yünden örülen ve zenginlerin kullandığı keseler, 3) bezden dikilen keseler. Bunları da fakirler kullanılır.

Keseler ağzından büzülmek suretiyle bağlanır. Cepte, koyunda, kuşak arasında taşınır. Renkleri kir götüren koyu renklerdir.

Dört köşesi aynı şekilde işlenmiş bir mendil olan çevre köyde çok görülür. Mendil yerine çok defa çevre kullanılır. Nedense sırma ile işlemek âdet olmamıştır. Çevrelerde en çok kullandıkları iplikler kırmızı, yeşil, mavidir.

Köyün en zenginin evinde bile halı bulunmaz. Zengin evlerinde keçe, orta hallilerin evlerinde kilim ve çul kullanılır.

Genel olarak kasket giyilir. Yünden yapılmış takke giyenlere de rastlanır. Takkeleri kendileri örerler. Uç tarafı püsküllüdür.

Özel bir kıyafet yoktur. Pantolon yerine don giyilir. Donların paçaları çorabın içine sokulur. Ayakkabı olarak yemeni ve iskarpın giyilir. İç gömlekleri ekseriya renklidir. Üzerine frenk gömleği giyilir. İhtiyarlar bellerine kuşak sararlar. Düğün ve bayramlarda “direm kuşak” adını verdikleri renkli ve püsküllü kuşağı köylünün hemen hepsi belleine dolarlar. Fistan veya çarşaf giymekte olan kadınlar başlarına renkli örtüler bağlarlar. Küçükler fistan giyerler, ekseriya donları yoktur.

Varlıklı evlerde masa ve sandık örtüleri görülür. Bunları renkli ipliklerle genç kızlar işlerler.

XIV — Köyde yardımlaşma (imece) :

Köy halkı birbirine çok bağlıdır. Kimsenin kötülüğü istenmez. Dostça geçinilir ve elden geldiğince başkalarına yardım edilir.

Orak biçme zamanı, iki aile anlaşarak biçme işini birlikte yürütürler. Yardımlaşma suretiyle işin kolaylaştığını söylerler.

Tarlası olup da öküzü olmayan fakir ailelere çift sürmesi için öküz verilir. Tohumluğu olmayanlara tohumluk yardımı yapılır. Orak ve harman zamanı yardımına koşulur. Değirmene, oduna, şehire gitmek için at yahut eşek verilir.

Öksüz çocuklara nasıl yardım edileceği, kimin ne yapacağı köycek kararlaştırılır. Kimin evi müsaitse bakmak için oraya yerleştirilir. Giyim ve gıda yardımı yapılır.

Yardımlar çocuğun evlendirilmesine kadar devam eder. Yardımlaşma ile evlenmesi ve ihtiyaçları temin edilir.

Fakirlerin evlenmesine de yardım edilir. Evlenecek olan kimseye kızı kaçırırlar, kızın babasına dâvacı olmaması için rica ederler, kız tarafının görününü yaparlar.

Düğünlerde de elbirliği ile hareket edilir. Herkes yapılan iş bölümü gereğince hareket eder. Bir kısmı davul temin etmeğe gider, bir kısmı odun taşır.

Köy kadınları gelini hazırlamak, odasını düzenlemek ve düğün yemeği pişirmekte yardım ederler. Gereken malzeme, kap-kacak komşulardan temin edilir.

Dul kadınların evlenmesine yardım edildiği gibi odunu getirilir, tarlası varsa sürülür. Orak zamanı işi kolaylaştırılır.

Askere gidenlerin karlarına da yardım esastır. Kocasının dönmesine kadar ihtiyaçları giderilir.

Devamlı olarak hasta olanlarla hastalığı uzun sürenlere yardım yapılır. Bunun için de köylü arasında iş bölümü yapar. Sözleşilen günde tarlasını sürer, odununu getirirler. Sık sık ziyaretine giderler. İhtiyaçlarını öğrenerek tamamlarlar. Hastayı ziyaret ederken yiyebileceği yemek ve meyvelerden götürürler.

Başına bir kaza gelen, evi yanan olursa yardıma koşulur. Eksiklerinin en kısa zamanda telâfisine çalışırlar.

Bir monografi denemesi olan *İhsaniye Köyü İncelemesi*'ni yayınlamaktan maksadımız ilerde aynı köy üzerinde araştırma yapacak olanlara, kıyaslama imkânı verecek, derli toplu malzeme sunmağa çalışmaktır. Bir çok eksikleri ve kusurları bulunduğundan şüphe etmediğimiz bu çalışma, sadece bu amaçla yayınlanıyor.
